

การขอปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเด็กและเยาวชน
(Requesting temporary release of accused or juvenile defendants)

ชนัญชิตา เทียมใจ¹

Chanunchida Thamjai¹

พิชญา เหลืองรัตนเจริญ²

Pitchaya Luangrattanacharoen²

บทคัดย่อ

สาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากกระบวนการทางความคิดที่ผิดพลาดในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และปัจจัยอื่นๆ อีกหลากหลายที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นทางสังคม พัฒนาการของเด็กและเยาวชน สถาบันครอบครัว เพื่อน สื่อเทคโนโลยีต่างๆ และยาเสพติด ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ในช่วงเวลานั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทั้งทางความคิด อารมณ์ ความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน ดังนั้น เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายก็จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนต่อไป และเมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลได้ ทั้งนี้ หากศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่ศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยมีประกัน หรือไม่มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้

คำสำคัญ: เด็กและเยาวชน, ปล่อยชั่วคราว, ควบคุมตัว

Abstract

Causes of offense in children and youth was resulted by thought error happened on changing of growth during children to adolescence, and they are reflected by several factors including, children and adolescence's societal evolution, family institutes, friends, media, technology and substance abuse. In this period, circumstances lead to changing on their thinking, emotion, and cognition were crucial to concern for them. Thus, criminal justice process was taken when they had offense. The accused and juvenile defendants had the rights to request temporary release from juvenile court when lawsuit in the court was completed.

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Master's degree student, Master of Laws Program in laws, Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University

*E-mail : chanunct@hotmail.com

² อาจารย์, คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Professor, Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University

*E-mail : ajanya@hotmail.co.th

However, the court would have the order which children and youth can be released temporarily by having pledge or without pledge, and pledge with guarantee if the court accounted that there is no the necessity to control children and youth in juvenile observation and protection centre or any deserving centre.

KEYWORD : Juvenile, Temporary release, Detention

บทนำ

การปล่อยชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานศาลตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะให้ปล่อยชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

เป้าหมายในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนแตกต่างจากการดำเนินคดีทั่วไป กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนเป็นกรณีที่มีผู้ต้องหาและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา เป็นเรื่องของสถานภาพส่วนตัวของเด็กและเยาวชนทั้งในด้านส่วนตัวและด้านสังคมทั่วไปไม่ได้มุ่งที่การลงโทษแม้ถึงว่าจะมีการลงโทษเด็กและเยาวชนอยู่ด้วยก็ตาม ฉะนั้นการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนจึงมีเป้าหมายเพื่อให้การอบรมสั่งสอนและแก้ไขปรับปรุงตัวเด็กและเยาวชน³

เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี⁴

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่เห็นสมควร⁵

ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶

³ อโนทัย ศรีดาวเรือง. (2557). การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษากรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการไต่สวนคดี ตามมาตรา 97 วรรคสอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 51.

⁴ มาตรา 73 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

⁵ มาตรา 73 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

⁶ มาตรา 73 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษา หรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใดๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นนั้นด้วยก็ได้⁷

ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้⁸

ในการพิจารณาออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย⁹

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน¹⁰

1. แนวทางการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

ศาลเยาวชนและครอบครัวถือเป็นศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษที่มีการพิจารณาพิพากษาคดีพิเศษแตกต่างจากศาลชั้นต้นทั่วไป โดยมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิถีปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดตามหลักการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไม่ว่าจะเป็นเรื่องประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือการควบคุมตัวควรเป็นมาตรการสุดท้าย และหากจำเป็นควรใช้ระยะเวลาที่สั้นที่สุดซึ่งได้ถูกบัญญัติรองรับไว้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 74 และมาตรา 126 ดังนั้น การพิจารณาออกคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชน และการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัวจึงต้องพิจารณาสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักเสมอ ทั้งนี้ ให้พิจารณาคำคัดค้านของผู้เสียหายประกอบการพิจารณาด้วย และอาจจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ หากมีเหตุผลหรือพฤติการณ์อื่นที่จำเป็นจะพิจารณาไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ให้ปรึกษาอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่ได้รับมอบหมายกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว กรณีศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือศาลจังหวัดที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

2. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวพึงพิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ประกอบกัน

1. บิดา มารดา สภาครอบครัว หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วยความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือมีความใกล้ชิดผูกพันกัน และอยู่ในวิสัยที่จะดูแลเอาใจใส่เด็กหรือเยาวชนมากนักน้อยเพียงใด
2. อยู่ในระหว่างการศึกษาเล่าเรียนหรือไม่
3. มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่ และสภาพแวดล้อมของถิ่นที่อยู่เป็นอย่างไร
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบันนานเพียงใด
5. เด็กหรือเยาวชนตกเป็นเครื่องมือของขบวนการหรือเครือข่ายในการกระทำความผิดหรือไม่

⁷ มาตรา 73 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

⁸ มาตรา 74 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

⁹ มาตรา 74 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

¹⁰ แนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับมาตรฐานกลางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2563 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2563

6. มีอาชีพการงานหรือไม่ ต้องพึ่งพาบิดามารดาหรือผู้อื่นในการดำรงชีพหรือไม่
7. มีประวัติการกระทำความผิดหรือไม่
8. มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางกายหรือทางจิตหรือไม่
9. เป็นโรคเรื้อรังซึ่งต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องหรือไม่
10. มีประวัติการเสพสารเสพติดหรือไม่
11. สาเหตุแห่งการกระทำความผิดเท่าที่ปรากฏ
12. หากปล่อยชั่วคราว จะมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยต่อตนเอง ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่นหรือไม่
13. ข้อคัดค้านหรือความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง
14. ข้อหาหรือการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยร้ายแรงหรือไม่

15. เหตุอื่น ๆ ที่สนับสนุนให้ใช้วิธีการปล่อยหรือมอบตัวเด็กหรือเยาวชน

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องไม่คำนึงถึงข้อหาพฤติการณ์แห่งคดีหรืออัตราโทษเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพิจารณาถึงบิดามารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว ความประพฤติ ภูมิหลัง สภาพแวดล้อม ของเด็กหรือเยาวชนแต่ละคนประกอบ ดังจะเห็นได้อยู่เสมอว่าเด็กหรือเยาวชนหลายคนกระทำความผิดในข้อหาเดียวกัน แต่ศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนแก่จำเลยแตกต่างกันเป็นคนๆ ไปตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 119 ดังนั้นการปล่อยชั่วคราว ศาลควรพิจารณาและให้ความสำคัญว่าหากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนยังสามารถดูแลเอาใจใส่เด็กหรือเยาวชนได้ศาลพึงอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนเสมอ เพราะศาลจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน เมื่อผู้ทิ้งและหวังดีต่อเด็กหรือเยาวชนมากที่สุดอยู่ในวิสัยที่จะดูแลเด็กหรือเยาวชนได้ จึงควรให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลมากกว่าจะเลือกใช้วิธีการควบคุมตัวไว้ในสถานแรกรับหรือสถานพินิจ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพเป็นผลเสียต่อพัฒนาการ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการปรับตัวของเด็กในอนาคต ดังนั้น ในกรณีบิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวศาลควรพิจารณาปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนโดยไม่มีหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน หากในกรณีที่พิจารณาเห็นควรให้วางหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน ศาลก็ควรกำหนดราคาประกันให้ต่ำหรือเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เป็นภาระแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเกินสมควร อนึ่ง ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดฯ ศาลก็ควรกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในระหว่างปล่อยชั่วคราวให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กหรือเยาวชน อันจะเป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนตั้งแต่ในชั้นแรก ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 73 วรรคสี่ ด้วย

3. ในกรณีที่ความผิดลหุโทษ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

ในคดีความผิดลหุโทษ คดีความผิดที่มีโทษปรับเพียงสถานเดียว และคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ศาลควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน แต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 ประกอบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 6

4. ในกรณีที่ความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี

ในคดีความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี ศาลควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน แต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือ

หมายเรียก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 ประกอบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 6 เว้นแต่ กรณีมีเหตุผลหรือพฤติการณ์อื่นที่จำเป็น อาจใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวได้โดยมีประกันแต่ไม่ต้องมีหลักประกันก็ได้และอาจให้ผู้ประกันทำสัญญาประกันกำหนดวงเงินรับผิดชอบไว้ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยผิดนัดไม่มาศาลให้เหมาะสมกับข้อหาและสภาพแห่งคดี โดยให้พิจารณาบัญชีมาตรฐานวงเงินประกันท้ายแนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบดุลพินิจ

5. กรณีที่ความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสิบปี

ในคดีความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจตามพฤติการณ์แห่งความผิด โดยสอบถามความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว เว้นแต่ไม่อาจสอบถามได้โดยมีเหตุอันสมควรศาลจะงดการสอบถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

5.1 อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องวางหลักประกัน

ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสิบปี ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ทุกประเภทคดี แต่ต้องทำสัญญาประกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักประกันก็ได้ และอาจให้ผู้ประกันทำสัญญาประกันกำหนดวงเงินรับผิดชอบไว้ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยผิดนัดไม่มาศาลให้เหมาะสมกับข้อหาและสภาพแห่งคดี โดยให้พิจารณาบัญชีมาตรฐานวงเงินประกันท้ายแนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบดุลพินิจ

5.2 อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยวางหลักประกัน

ในกรณีที่จำเป็นต้องกำหนดวงเงินสำหรับการทำสัญญาประกัน ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวพึงใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันอย่างรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน และวงเงินประกันต้องมีความเหมาะสม ไม่สูงเกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในแนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีผู้ใหญ่ โดยให้พิจารณาบัญชีมาตรฐานวงเงินประกันท้ายแนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบดุลพินิจ

6. กรณีที่ความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสิบปีนั้นมิได้กำหนดในบัญชีมาตรฐานวงเงินประกันไว้โดยเฉพาะ ให้พิจารณากำหนดวงเงิน ดังนี้

1.กรณีความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสิบปี ควรกำหนดวงเงินประกันขั้นสูงไม่เกิน 20,000 บาท

2.กรณีความผิดมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ควรกำหนดวงเงินประกันขั้นสูงไม่เกิน 30,000 บาท

๗. การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดามารดาผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดูแล ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 และ 126

นอกจากการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันเด็กหรือเยาวชนแล้ว พระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 73, 126 ประกอบ มาตรา 128 ยังได้กำหนดมาตรการพิเศษในการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนอีกประการหนึ่ง คือ การให้อำนาจศาลสามารถมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนระหว่างการดำเนินคดีแทนการทำสัญญาประกันก็ได้ ซึ่งผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวพึงพิจารณาใช้มาตรการดังกล่าวแทนการทำสัญญาประกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่เด็กหรือเยาวชนได้อีกทางหนึ่ง การมอบตัวดังกล่าวเป็นมาตรการพิเศษซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการปล่อยชั่วคราว แต่แตกต่างจากการปล่อยชั่วคราว คือ ไม่ต้องมีการดำเนินการตามหลักการเรื่องการปล่อยชั่วคราวตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ ไม่ต้องทำสัญญาประกันหรือหาหลักประกันหรือหลักทรัพย์ใด ๆ มาใช้ในการมอบตัวเด็กหรือเยาวชน หากเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลมีคำสั่งมอบตัวแก่ บิดามารดา ผู้ปกครองฯ รับกลับไปดูแล ไม่มาศาลตามหมายเรียกในวันนัดพิจารณา หรือนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง หรือนัดไต่สวนใดๆ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ มาตรา 128 กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การที่รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนชำระเงินจำนวนไม่เกิน 5,000 บาท แก่ศาลภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควรได้ ซึ่งศาลจะกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แต่ละคดี โดยพิจารณาจากสาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนไม่มาศาลตามกำหนดนัด สภาพแห่งข้อหาและอัตราโทษของฐานความผิด สภาพและฐานะของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่น ๆ ประกอบเป็นสำคัญ อนึ่ง ในกรณีนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวควรจัดทำสัญญามอบตัวเพื่อบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้บิดามารดา ผู้ปกครองฯ แฉงชื่อที่อยู่รายละเอียดส่วนตัวของตนให้แก่ศาล รวมทั้งลงลายมือชื่อและทราบวันนัดครั้งต่อไปเพื่อเป็นหลักฐานปรากฏในสำนวนให้ชัดเจนด้วย

การปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี¹¹

การปล่อยตัวชั่วคราว คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะให้ปล่อยชั่วคราวไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้"

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวสามารถแยกได้ดังนี้

1. การร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาเมื่อมีการตรวจสอบการจับกุม

เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนนำตัวมาศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชน ซึ่งถูกจับกุมไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล

2. การร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาระหว่างฝากขัง

เมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้นำตัวผู้ต้องหามาขออนุญาตศาลควบคุมตัวในระหว่างการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลได้

3. การปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนถูกพนักงานอัยการฟ้อง ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล ทั้งนี้หลังจากรับอภัยแล้วถ้าศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวเด็กหรือ

¹¹ ภัทราวรรณ รัตนเกษตร, กฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (เชียงใหม่: นันทพันธ์พริ้นติ้ง, 2565), หน้า 360-364.

เยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่ศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยมีประกัน หรือไม่มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้อยู่ตามตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์กรด้านเด็ก หรือเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรมหรือรับค่าปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้ หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชนแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลหรือองค์กรดังกล่าว ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่อื่นที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนมาสอบถามความเห็นก่อน แต่ถ้าในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้ศาลสอบถามความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีประกอบการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ซึ่งการสอบถามดังกล่าวนี้เป็นการถามความเห็นเท่านั้นไม่ใช่เป็นการถามว่าจะคัดค้านการปล่อยหรือไม่ แต่ทั้งนี้ศาลอาจจะทดสอบถามความเห็นก็ได้ถ้ามีเหตุอันสมควร แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

สำหรับกรณีการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำมาใช้กับเยาวชนอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 108 วรรคสามแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า "ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุสมควรประการอื่น"

ตามมาตราดังกล่าวข้างต้นศาลอาจสั่งปล่อยชั่วคราวเยาวชนอายุไม่ถึง 18 ปี โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 108 วรรคสาม ได้ก็ต่อเมื่อ

1. เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น
2. ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์และผู้นั้นยินยอม ศาลจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ถือว่าเป็นสถานะเป็นการลงโทษ แต่เป็นมาตรการหนึ่งที่ศาลใช้แทนการควบคุมก่อนมีการพิจารณาคดีและเป็นหลักประกันในการสร้างความมั่นใจแก่ศาลว่าระหว่างการพิจารณาคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนีหรือละเมิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด (แต่ถ้าหากมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาก็จะถือว่าเป็นการลงโทษอย่างหนึ่งเนื่องจากมีคำพิพากษาแล้วว่าจำเลยกระทำความผิดและต้องได้รับการลงโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับมาตรการกักขังที่บ้านอันเป็นการลงโทษในลักษณะของการเบี่ยงจากการลงโทษกระแสหลักที่จะต้องจำคุก)

ทั้งนี้ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 ข้อ 8/1 บัญญัติว่า "เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความประสงค์ขอละปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบว่ามีสิทธิขอใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ โดยให้แจ้งข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบด้วย กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม ศาลจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ต่อเมื่อผู้มีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น"

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติ เช่น ให้อยู่ตามตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย หรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงานบางอย่างหรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณีสมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ก็ให้ศาลพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ มีประกัน โดยให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุ และพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย หากศาลพิจารณาว่าไม่เหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยตัวโดยต้องมีประกันก็ให้กำหนดวงเงินประกันที่เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดีรวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2559 มาตรา 14 (7) บัญญัติว่า "ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง" ซึ่งกฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกควบคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560 กำหนดว่าในกรณีที่ผู้ถูกคุมประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมฟังการชี้แจงดังต่อไปนี้ด้วย

- 1.เงื่อนไขและสิทธิของผู้ถูกคุมประพฤติด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรรวมทั้งผลที่จะได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ

- 2.แนะนำให้ผู้ถูกคุมประพฤติทราบถึงวิธีการใช้ และแจ้งข้อปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ

- 3.แจ้งให้ผู้ถูกคุมประพฤติทราบถึงการห้ามตัดแปลง ทำให้เสียหาย ทำลาย เคลื่อนย้ายหรือถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่ใช้ในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ

- 4.สวมใส่อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่ข้อมือหรือข้อเท้าของผู้ถูกคุมประพฤติหรือติดอุปกรณ์ดังกล่าวที่ตัวผู้ถูกคุมประพฤติตามรูปแบบหรือประเภทของการใช้อุปกรณ์นั้นโดยมีชักช้า ภายหลังศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจได้แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการคุมความประพฤติโดยการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามภายหลังจากการปล่อยตัวชั่วคราวแล้วถ้าบุคคลหรือองค์กรที่รับมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ไม่สามารถจะอบรมดูแลเด็กหรือเยาวชนต่อไปได้และขอมอบตัวเด็กหรือเยาวชนต่อศาลก็ให้ศาลส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเมื่อศาลกลับมารับตัวไว้ศาลจะออกหมายควบคุม และสถานพินิจจะดำเนินการรับตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมต่อไป

กรณีตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแต่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

1. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางไม่ให้ประกันตัว “หิน” ครั้งที่ 4 ถูกกล่าวหาว่าร่วมปาลูกกระพอบ แม้ไม่มีพฤติการณ์หลบหนี ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ก่ออันตรายอื่น อาจทำให้ไม่จบ ม.6¹²

19 เมษายน 2566 เวลา 13.00 น. ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ทนายความได้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวน “หิน” (นามสมมติ) เยาวชนวัย 19 ปี เป็นครั้งที่ 4 เหตุถูกกล่าวหาว่าร่วมกันปา “ลูกกระพอบ” จำนวน 9 ครั้ง ในการชุมนุมวันที่ 21 พฤศจิกายน 2564 บริเวณถนนราชปรารภ โดยขอวางเงินสดเป็นหลักประกันจำนวน 20,000 บาท และวางโฉนดที่ดินมูลค่าโฉนดละ 39,000 บาท จำนวน 2 โฉนด ย้อนไปเมื่อช่วงเวลากลางคืนของวันที่ 24 มีนาคม 2566 หินถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมตัวและนำตัวไปควบคุมไว้ที่ สน.ดินแดง ตามหมายจับของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ที่ 4/2566 ลงวันที่ 16 มกราคม 2566 ในข้อกล่าวหา “ร่วมกันมีหรือใช้วัตถุระเบิดที่ไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ไว้ในครอบครอง, ร่วมกันมียุทธภัณฑ์ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และร่วมกันทำให้เกิดระเบิดจนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น”

ต่อมาในวันที่ 25 มีนาคม 2566 เวลาประมาณ 11.30 น. เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ดินแดง ได้ส่งตัวหิน ไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เพื่อดำเนินกระบวนการตรวจสอบการจับกุมว่าได้กระทำไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมเยาวชนครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นทนายความและผู้ปกครองได้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวน โดยวางหลักประกันเป็นเงินสดจำนวน 180,000 บาท ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนราษฎรประสงค์ และต่อมาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้มีคำสั่งไม่ให้ประกันตัว ระบุเหตุผลว่าเนื่องจากคดีมีอัตราโทษสูง เกรงผู้ต้องหาจะหลบหนีหากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

วันที่ 30 มีนาคม 2566 ทนายความและผู้ปกครองยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวนเป็นครั้งที่ 2 ศาลมีคำสั่งไม่ให้ประกันตัว ระบุว่าพิเคราะห์คำร้องปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม วันที่ 7 เมษายน 2566 ทนายความและผู้ปกครองยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวนเป็นครั้งที่ 3 และยื่นขอตั้งผู้กำกับดูแลซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญที่รู้จักผู้ต้องหา และหินให้ความเคารพเชื่อฟัง โดยขอให้ศาลไต่สวนผู้กำกับดูแลและผู้ต้องหา อย่างไรก็ตามศาลก็ยังคงมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกันตัว ระบุว่าพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดี อัตราโทษและเหตุที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตามหมายจับประกอบกับคุณสมบัติผู้ขอเป็นผู้กำกับดูแลตามที่เสนอมาแล้ว เห็นว่ายังไม่มีเหตุอันควรที่จะเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม

ในวันนี้ (19 เมษายน 2566) ทนายความและผู้ปกครองเดินทางไปยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างสอบสวนเป็นครั้งที่ 4 โดยคำร้องดังกล่าวได้อธิบายให้ศาลเห็นว่า ผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์เข้าเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 ที่ศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว นอกจากนี้ผู้ต้องหายังมีความจำเป็นต้องกลับไปแก้ผลการเรียนเพื่อขอจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และสมัครศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตามความฝันที่อยากทำงานในวงการบันเทิง และยินยอมให้ศาลกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราวตามดุลพินิจที่ศาลเห็นสมควร ไม่ว่าจะเป็นการรายงานตัวต่อเนื่อง หรือการแต่งตั้งผู้กำกับดูแล อย่างไรก็ตาม ศาลก็ยังคงมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกันตัว ระบุว่าพิเคราะห์แล้ว เห็นว่าคดีนี้มีอัตราโทษสูง และศาลเคยไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวหลายครั้ง เกรงว่าหากปล่อยตัวชั่วคราวแล้วจะหลบหนี หรือไปก่อเหตุร้ายอีก ไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ยกคำร้อง

ต่อมา 25 เมษายน 2566 ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว มีคำสั่งอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการสอบสวน “หิน” โดยให้วางหลักประกันจำนวน 30,000 บาท ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนราษฎรประสงค์ และมีผู้ปกครองเป็นนายประกัน หินถูกคุมขังที่บ้านเมตตา มาตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2566 รวมระยะเวลา ถูกคุมขังมา 32 วัน โดยทนายยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งได้ระบุเหตุผลตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ดังนี้

¹² ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://tlhr2014.com/archives/55330>, 2566 (เมษายน 2566)

1. คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 108/1 และมาตรา 187 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ประมวลมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากไม่ได้แสดงเหตุผลตามกฎหมายในการสั่งว่า เหตุใดเป็นเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปก่ออันตรายประการอื่น และศาลฯ ไม่ได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในส่วนพฤติการณ์หลบหนีมาตั้งแต่ต้นเพราะผู้ต้องหาไม่เคยได้รับหมายเรียก

2. การถูกดำเนินคดีในฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูง มิได้เป็นเหตุผลเบ็ดเสร็จเพียงพอว่าผู้ต้องหาจะมีพฤติการณ์ที่จะหลบหนี หรือไม่ก่อเหตุร้ายอีก

3. ข้อเท็จจริงไม่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ผู้ต้องหาไม่มีเหตุที่จะหลบหนีเนื่องจากไม่เคยได้รับหมายเรียก และมีภูมิลำเนาถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งแน่นอน บ้านที่พักอาศัยอยู่ใกล้กับโรงเรียนและมีการใช้ชีวิตตามปกติ เปิดเผยตัวตน

4. การใช้ดุลพินิจว่าในอนาคตผู้ต้องหาจะไปกระทำการใดที่ผิดกฎหมายอีกเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าของพนักงานสอบสวนและศาล ถือว่าเป็นคำสั่งที่เกินจำเป็น

5. พยานหลักฐานในคดีนี้อยู่ในความครอบครองของพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาเป็นบุคคลธรรมดา ย่อมไม่อาจก่ออุปสรรคหรือความเสียหายต่อการดำเนินคดีในศาลได้¹³

2. เยาวชน 14 ปี ใช้อาวุธยิงกลางพาราгон

ศาลเยาวชนฯ ส่งตัวเด็กชายวัย 14 ปี มีกราดยิง “สยามพารากอน” ไปควบคุมในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและ เยาวชนกรุงเทพมหานคร ย่านบางนา เพื่อตรวจสภาพจิต โดยไม่มีผู้ปกครองมาเยี่ยมประกัน ชี้ พฤติกรรมอาจเป็นภัยร้ายแรงต่อผู้อื่น ถูกพนักงานสอบสวน สน.ปทุมวันแจ้ง 5 ข้อหาหนัก ทั้งฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน-พยายามฆ่า ตำรวจเผยขณะจับกุมเด็กผู้ก่อเหตุ พร้อมสู้ ต้องโชว์อาวุธหนักถึงยอมวางปืน

สำหรับเหตุระทึก คนร้ายเด็กชายวัย 14 ปี แต่งกายในชุดพร้อมรบพกปืนเข้ามาในห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน ตั้งอยู่ในพื้นที่ธุรกิจการค้าใจกลางกรุง ก่อนสาดกระสุนใส่ประชาชนที่มาจับจ่ายใช้สอยภายในห้าง จนมีผู้บาดเจ็บ 5 คน และเสียชีวิต 2 ราย ต่อมาตำรวจ สน.ปทุมวันและหน่วยงานเกี่ยวข้องจะเข้าควบคุมตัวผู้ก่อเหตุไว้ได้ สอบสวนเบื้องต้นพบผู้ก่อเหตุมีอาการป่วยทางจิตเคยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล พ่วงด้วยอาการเสพติดการเล่นเกม ตรวจสอบบ้านพักย่านถนนเพชรเกษม ฝั่งธนฯ พบปืนและเครื่องกระสุนอีกจำนวนหนึ่ง เหตุครั้งนี้เกิดขึ้นท่ามกลางความหวุ่นวิตกในสังคมไทยมาระยะหนึ่งแล้ว ทั้งหมดอาจเกิดขึ้นได้จากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมการก่อเหตุรุนแรงในต่างประเทศ รวมทั้งในปัจจุบันสังคมไทยสามารถเสาะหาปืนในรูปแบบต่างๆ มาครอบครองเพื่อก่อเหตุได้โดยง่าย ขาดการควบคุมอย่างเป็นระบบ¹⁴

กรณีดังกล่าว ตัวของเยาวชน 14 ปี หลังจากถูกส่งตัวสถานพินิจฯ พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เปิดเผยว่า ทีมแพทย์ที่ตรวจและประเมินสุขภาพจิตของเด็ก มีความเห็นว่าควรส่งตัวเด็กชายไปเข้ารับการรักษาที่ สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ เพื่อประเมินจากนักจิตวิทยาและแพทย์เฉพาะทางผู้เชี่ยวชาญ ว่าเข้าข่ายต้องเข้าสู่กระบวนการรักษาหรือไม่ ย้ำว่าเป็นไปตามขั้นตอน หากประเมิน หากสามารถเข้าตามกระบวนการที่บ้านเมตตาได้ ก็จะส่งกลับมา ซึ่งหากครอบครัวเยาวชน 14 ปี ต้องการนำเด็กกลับมารักษาอาการทางจิตเวชก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจาก พ.ต.อ.ทวีฯ แจ้งว่าศาลนี้ศาลไม่ให้ประกันตัว¹⁵

¹³ เรื่องเดียวกัน. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2567. จาก <https://tlhr2014.com/archives/55459>. 2566(เมษายน 2566).

¹⁴ ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2730485>. 2566 (ตุลาคม 2566).

¹⁵ PPTV Online. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/207478>. 2566 (ตุลาคม 2566).

การยื่นเรื่องขอลอยตัวชั่วคราวของเยาวชนในสถานพินิจ¹⁶

เรื่องนี้ คาดว่าผู้ปกครอง และญาติมิตร ที่ต้องการจะพบลูกหลาน หรือน้องๆ เยาวชน ที่ได้กระทำความผิดขณะถูกคุมขังอยู่ในสถานพินิจปัจจุบันพบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่กระทำความผิดทั้งด้านคดีอาญา คดีครอบครัวและคดีอุกฉกรรจ์ เช่น ปล้น ฆ่า โจรหนี้ยิง ชิงทรัพย์ จำหน่ายยาเสพติด หรือมียาเสพติดในครอบครอง เป็นต้น ขั้นตอนการยื่นเรื่องขอลอยตัวชั่วคราว มีดังนี้

1. ติดต่อเจ้าหน้าที่ธุรการขอทราบชื่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน
2. พบพนักงานคุมประพฤติพร้อมหลักฐานที่แสดง ความเห็นเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน หลักฐานในการแจ้งเกิดของเด็กและเยาวชน
3. ให้ถ้อยคำและกรอกรายละเอียดการดูแลเด็กหรือเยาวชนระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว
4. กรอกรายข้อขอลอยตัวชั่วคราวและสัญญาพร้อม มอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
5. พังผลการพิจารณาอนุญาตและชำระเงิน (เฉพาะกรณีที่ใช้เงินสดวางประกัน)
6. รับตัวเด็กหรือเยาวชนพร้อมปฏิบัติตามสัญญาการประกันตัว
7. เด็กหรือเยาวชนที่ส่งมานอกเวลาราชการหรือในวันหยุดผู้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะดูแลในการขอลอยตัวชั่วคราวและนัดนายประกันให้นำเด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติในวันแรกที่เปิดทำการ ยังมีอีก หลายขั้นตอน เช่น ต้องเตรียมหลักฐานมาประกอบในการยื่นคำร้อง และคุณสมบัติของผู้ยื่นคำร้อง ดังนั้น ผู้คนในสังคมต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้สถาบันครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็งมากขึ้น

ในกรณีที่ศาลพิพากษาปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปโดยมิได้พิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ และให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็น โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี และต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ โดยมีเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น ห้ามมิให้เข้าไปในสถานที่หรือท้องที่อันอาจชักนำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ห้ามมิให้ออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครองฯ ห้ามมิให้คบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิดให้ไปรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นครั้งคราว (ไปพร้อมผู้ปกครอง) ให้ไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำ รับการรักษาแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ถ้าภายหลังข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือทุกข้อ หรือจะกำหนดเงื่อนไขอื่นเพิ่มเติมก็ได้ ทั้งนี้ โดยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมีหน้าที่สอดส่องทำรายงานเสนอต่อศาล ส่วนในคดีอาญาธรรมดา หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความแล้ว มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ หรือมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ จะยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลยและศาลก็จะพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป¹⁷

¹⁶ วารสารนทรี/ ส.มก. กฎหมายน่ารู้ : สิทธิคุ้มครองตนเองด้วย “เรื่องยื่นเรื่องขอลอยตัวชั่วคราวของเยาวชนในสถานพินิจ”. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://kukrdb.lib.ku.ac.th/journal/NONTRI/search>.

¹⁷ พิษญา เหลืองรัตนเจริญ. (2555). กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 263.

หลายปีที่ผ่านมามีปัญหาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมาย หลากหลายรูปแบบ ประเด็นปัญหาที่ตามมา คือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดเด็กและเยาวชนจะต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่ สำหรับกระบวนการยุติธรรมและข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ได้มีวิวัฒนาการกระปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์เรื่อยมา โดยมีองค์กรของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในเรื่องนี้โดยตรงคือ ศาลเยาวชนและครอบครัว กับ กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก กระทรวงยุติธรรม¹⁸

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 78 เด็กและเยาวชนมีโอกาสดังกล่าวที่จะถูกควบคุมตัวเพื่อรอการพิจารณาคดีนานถึง 60 วัน หรือ 90 วัน ขึ้นอยู่กับอัตราโทษที่กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจหรือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้อยู่ภายใต้การควบคุมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง ซึ่งเด็กหรือเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวเพื่อรอการพิจารณาคดีในสถานพินิจนั้นไม่ควรที่จะถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลานานโดยไม่จำเป็น เพราะเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจจะไม่มีทางรู้ชะตากรรมตนเอง ขาดอิสรภาพ และอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการกระทำความผิดจากคนอื่นๆ ที่อยู่ในสถานพินิจด้วยตนเอง และอาจถูกคนในสังคมตีตราบาปว่าเป็นผู้กระทำความผิดเคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมาก่อนเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง และกฎหมายระหว่างประเทศอีกหลายฉบับที่กำหนดไว้ว่าเด็กจะต้องได้รับการดำเนินคดีที่รวดเร็วและเป็นธรรม

นอกจากนี้การผิดฟ้องที่กำหนดในมาตรา 78 วรรคสองและวรรคสามนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กไปผิดฟ้องที่ศาลทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความอับอายเพราะต้องปรากฏตัวต่อศาลหรือในกรณีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจก็ต้องเดินทางมาศาลเพื่อให้พนักงานสอบสวนขอผิดฟ้องออกไปอีก ทำให้เด็กอาจเกิดความอับอาย โดยเพื่อนล้อ และเสียการเรียนโดยไม่จำเป็น

ในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนยังมีปัญหาที่กระทบสิทธิของเด็กและเยาวชนซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็วในเรื่องของระยะเวลาในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนโดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาเรื่องระยะเวลาการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจ ตามมาตรา 78 ซึ่งจะต้องถูกควบคุมตัวในสถานพินิจนานถึง 60 วัน หรือ 90 วันแล้วแต่อัตราโทษที่เด็กและเยาวชนนั้นกระทำความผิด และในการผิดฟ้องกรณีที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้ตามกำหนดระยะเวลา 30 วันที่กำหนดในมาตรา 78 วรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวเด็กไปยังศาลเพื่อขอทำการผิดฟ้องคดี ซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนจะต้องปรากฏตัวต่อหน้าศาลและสังคมภายนอก และเด็กอาจถูกตีตราบาปจากคนในสังคมว่าเป็นผู้กระทำความผิด¹⁹

สรุป

เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา จะมีการการดำเนินคดีแตกต่างจากผู้ใหญ่ และแม้ว่ากฎหมายจะมีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชน เรื่องประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก หรือการควบคุมตัวควรเป็นมาตรการสุดท้าย การพิจารณาและการใช้ดุลพินิจในการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของเด็กหรือเยาวชนจึงมีความแตกต่างจากการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาของผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก

¹⁸ ดวงพร เพชรคง. (2561). กฎหมายกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 3.

¹⁹ ธรรมภณ อยู่ศิริ. (2564). การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในคดีอาญา: ศึกษากรอบระยะเวลาที่เหมาะสมในการฟ้องคดีอาญาเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 108-109.

ดังนั้น ต้องมีการใช้ดุลพินิจอย่างรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน
มาตรา 74 จึงต้องเป็นไปในทางให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลักเสมอ

บรรณานุกรม

- อโนทัย ศรีดาวเรือง. (2557). การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา: ศึกษา
กรณีอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการโอนคดี ตามมาตรา 97 วรรคสอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหา
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 51.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.
- แนวทางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ตาม
คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับมาตรฐานกลางสำหรับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2563
ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2563.
- ภัทราวรรณ รัตนเกษตร. (2565). กฎหมายว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน.
เชียงใหม่: นันทพันธ์พรินติ้ง, หน้า 360-364.
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (เมษายน 2566). สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก
<https://tlhr2014.com/archives/55330>.
- ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2730485>.
2566 (ตุลาคม 2566).
- PPTV Online. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/207478>.
2566 (ตุลาคม 2566).
- วารสารนนทรี/ ส.มก. กฎหมายน่ารู้ : สิทธิคุ้มครองตนว่าด้วย “เรื่องการยื่นเรื่องขอปล่อยตัวชั่วคราวของเยาวชน
ในสถานพินิจ”. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567. จาก <https://kukrdb.lib.ku.ac.th/journal/NONTRI/search>.
- พิชญา เหลืองรัตนเจริญ. (2555). กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 263.
- ดวงพร เพชรคง. (2561). กฎหมายกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. บทความใช้เพื่อการนำ
ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 3.

- ธรรมภณ อยู่ศิริ. (2564). การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในคดีอาญา: ศึกษากรอบระยะเวลาที่เหมาะสมการในการฟ้องคดีอาญาเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 108-109.